

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Бас Т.А.

студентка,

Науковий керівник: Шоловій М.-Т.І.

асистент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Формування культури поведінки завжди було актуальним питанням педагогіки. Саме поняття «культура» розвивалося історично. Спочатку цей термін означав обробіток людиною землі. Згодом відбулося розширення сенсу терміна «культура». Даним терміном стали позначати також процеси та результати обробітку матеріалів природи в різних ремеслах, а потім і процеси виховання та навчання самої людини [1, с. 183]. З цього часу культура стала розглядатися як найважливіший аспект життя в суспільстві, пов'язаний із способом здійснення людської діяльності, що відрізняє людське буття тваринного існування.

Культура поведінки – це сукупність якостей особистості, вчинки людини у суспільстві, засновані на нормах, етиці, естетичній культурі. Культура поведінки виражає вимоги суспільства, засвоєння положень, що спрямовують, регулюють і контролюють вчинки та дії. Засвоєні людиною правила перетворюються на вихованість особистості [2, с. 15].

Питання вдосконалення поведінки людей, навчання високій культурі та манерам у вигляді виховання були в центрі уваги всіх релігій, світоглядів та філософських шкіл, і течій: від язичництва (політеїзму) та іудаїзму до сучасних етичних поглядів та програм виховання, включаючи наукові та ненаукові, приватні, суспільні чи державні, світські та церковні (релігійні, сектантські) й т. д. У міру зростання суспільної свідомості, а також розвитку та зміцнення, державних виховно-освітніх структур, відповідальність за виховання населення протягом останніх двох-трьох століть стала поступово переходити до державних органів виховання та освіти, вносячи у поведінку громадян дедалі більше світської та суспільної корисності [3, с. 31].

Нині педагогічна теорія спирається на багатий досвід формування культури поведінки у підростаючого покоління. У вихованні культури поведінки безперечний інтерес представляють дослідження О. Остапчук та Ю. Клименюк [4, с. 253] про психологію відносин людини, оскільки психічне ставлення висловлює активну позицію особистості, визначальний характер діяльності, поведінки та окремих вчинків, що особливо гостро проявляється у молодшому віці. Саме тому важливо спиратися на позитивне ставлення дитини до дорослої людини, до себе, до поведінкового правила, що освоюється.

Велику роль у вихованні культури поведінки грають як ставлення дитини до людей, так і прагнення пізнати правила, і застосовувати ці правила у своїй практиці.

Іншою важливою умовою, яку вказують М. Проц та Ю. Городечна [5, с. 425], є загальний клімат у колективі дітей, стиль відносин між педагогами та дітьми, а також між самими дітьми. Інакше кажучи, підкреслюється те, що важливий як колектив загалом, а й кожна особистість у ньому, оскільки формування культури поведінки можливе лише на емоційній та етичній основі.

Зараз виховання культурної людини залишається одним із головних завдань суспільства. Так, на думку І. Січко, «Мета виховання – виховання людини культури, а основне завдання педагога – створення культурного середовища розвитку особистості дитини» [6, с. 111].

Потребу Нової української школи є формування в учня культури поведінки, яка включає засвоєння норм та цінностей, прийнятих у суспільстві, включаючи моральні цінності, розвиток спілкування та взаємодії дитини з дорослими та однолітками, становлення саморегуляції власних дій, розвиток соціального та емоційного інтелекту, емоційної чуйності, співпереживання, формування готовності до спільної діяльності з однолітками, формування шанобливого ставлення та почуття приналежності до своєї сім'ї та народу. Відповідно до Державного стандарту початкової школи, учні повинні вміти керувати своєю поведінкою й планувати свої дії на основі ціннісних уявлень, дотримуватися елементарних загальноприйнятих норм і правил поведінки.

При формуванні культури поведінки молодшого школяра головним завданням педагога є не домогтися виконання правил поведінки від учня, а сприяти розвитку активності і свідомості школяра, щоб культура поведінки, його навички стали частиною характеру, потребою

особистості. Знання повинні перейти в переконання – глибоке усвідомлення саме такої, а не іншого типу поведінки.

У початковій школі значна роль належить самовираженню дітей через власну діяльність. Психологічні особливості молодших школярів передбачають необхідність залучати їх до ігрової діяльності в освітньому процесі як в урочний, так і в позаурочний час. Ігрова діяльність учнів початкової школи має свої особливості, оскільки саме вона найбільш органічно допомагає дитині виховувати в собі найкращі якості та розвивати здібності. Відповідно до вищезначеного, проблема формування культури поведінки здобувачів початкової школи засобами ігрових ситуацій також хвилює сучасних учителів і потребує розв'язання.

Таким чином, культура поведінки полегшує процес спілкування, формування громадської спрямованості й почуття колективізму. Дитина здатна висловити схвалення та осуд здійсненим вчинкам. Проте прояви культури поведінки відрізняються нерівністю і нестійкістю з кожним віковим періодом формування дитини, де поступово виробляється ставлення до поведінкового правила як норми. Серед дітей розвиваються такі взаємини як дружба та товариство. Відбувається активне засвоєння етичних норм, формується здатність до цільової оцінки, утворюється більш точна характеристика поведінки.

Список використаних джерел:

1. Більдіна М. О. Педагогічні умови формування культури поведінки молодших школярів у позакласній діяльності. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2014. № 48. С. 182–186.
2. Кучер Т. М. Формування культури поведінки молодших школярів на уроках «Я у світі». Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти. 2017. № 1. С. 11–17.
3. Левківський М. В., Федорова М. А. Наступність у вихованні культури поведінки дітей (в умовах НВК «школа – дитячий садок»). Проблеми наступності освіти та розвитку особистості в контексті взаємодії освітніх закладів. 2018. С. 29–32.
4. Остапчук О. Ю., Клименюк Ю. М. Формування культури поведінки молодших школярів у процесі навчальної діяльності. Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти : збірник науково-методичних праць. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 251–254.
4. Проц М. О., Городечна Ю. І. Особливості виправлення та формування культури поведінки учнів початкових класів. Молодий вчений. 2020. № 10(86). С. 425–428.
5. Січко І. О. Формування в молодших школярів культури поведінки у природі на засадах спадщини В. О. Сухомлинського. Педагогічний альманах. 2015. № 26. С. 111–116.